

Кыскача мазмууну

Даярдаган: Миргуль Саитова
Университет: Кыргыз-Түрк «Манас» Университети
Негизги багыты: Финансы
Иштин сыпаты: Диссертация
Беттердин саны: 130
Бүтүрүү датасы: Июнь 2010ж.
Илимий жетекчи: Э.и.д., проф. Турусбек Асанов

Кыргызстан Республикасы эгемендүүлүк жолуна өткөндөн баштап социалдык жана экономикалык жактан көптөгөн кыйынчылыктарга дуушар болду. СССР убагында өлкөнүн экономикасынын көпчүлүк бөлүгү жалпы союздук бюджеттин каржылоосунан көз каранды болгон. Пландуу экономикадан рынок экономикасына өтүү менен өлкөнүн социалдык-экономикалык саясатын өз алдынча жүргүзүүгө туура келди.

Ар бир мамлекеттин милдеттеринин бири бул өзүнүн атуулдарынын жашоо стандарттарын жогорулатуу болуп саналат. Ошондуктан Пенсиялык Фонддордун ролу чоң. Кыргызстанда жана башка өнүгүп келе жаткан өлкөлөрдө пенсиялык система жетишээрлик деңгээлде эмес экендиги айкын. Бул өлкөлөрдө пенсиялык системанын өнүктүрүлүүсү жана жакшыртылуусу керек. Өнүккөн өлкөлөрдө пенсиялык фонддор чогултуучу системага өтүп кетишкен, андан сырткары мамлекеттик эмес система да өнүккөн жана бул система мамлекеттик пенсиялык системага караганда эффективдүү.

Бул дипломдук иште, Кыргызстан Республикасынын эгемендүүлүк жылдарынан тартып жүргүзгөн социалдык саясатынын маанилүүлүгүн аныктоо, өлкөбүздө калкты социалдык жактан коргоо жана камсыздоого карата жүргүзүлүп келген жана жүргүзүлүп жаткан социалдык саясатындагы ортого келип чыккан кемчиликтерди ачып көрсөтүү менен бирге сунуштарды киргизүү болуп саналат.

Биринчи бөлүмүндө социалдык жактан калкты коргоонун, анын экономиканын өнүгүшүндөгү ролу, тийгизген таасиринин теориялык негиздери каралды.

Экинчи бөлүмүндө болсо, Кыргызстанда социалдык коргоонун калыптанышы, өнүгүшү этаптарга жараша изилденип, социалдык коргоонун дэңгээли (абалы) ага карата колдонулган иш чаралар каралды. Этап демекчи эгемендүүлүк жылдарынан бүгүнкү күнгө чейинки убакыт алынып, калкты социалдык жактан камсыздоо өлкөнүн өнүгүшүнө

канчалык салым кошту, Кыргызстандын социалдык фонду жана социалдык коргоонун булагы катары бюджет системасы каралып изилдөөлөр жүргүзүлдү.

Ал эми үчүнчү бөлүмүндө пенсиялык камсыздандырууда топтоо системасынын өнүктүрүү жолдору жана проблемалары , жакырчылыкка каршы күрөшүүдөгү социалдык жардамдардын ролу каралып жыйынтык чыгарылды.

Бул ишти жазууда китептер, коомдук илимий журналдар , интернет булактары макалалар, Улуттук Статистика Комитетинин , Улуттук Банктын, Социалдык Фонддун , Финансы Министрлигинин , Мамлекеттик салыктар жана жыйымдар Комитетинин, материалдары колдонулду.

Öz

Yazar: Mirgöl Saitova
Üniversite: Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi
Anabilim Dalı: Maliye
Tezin Niteliği: Yüksek Lisans Tezi
Sayfa Sayısı: 130
Mezuniyet Tarihi: Haziran 2010y.
Tez Danışmanı: Doç.Dr. Turusbek Asanov

Bağımsızlığı kazandıktan sonra Kırgız Cumhuriyeti sosyal ve ekonomi problemlerle karşılaşmıştır. Günümüzde Kırgızistan'ın sosyal güvenlik sorunları ülkenin en önemli problemlerden biridir. Bu problem gelişmiş ülkelerde gibi Kırgızistan'da da güncel bir konudur. Piyasa ekonomisine geçiş zamanında yapısal reformlara ihtiyaç duyulmuştur. Bununla birlikte halkın sosyal güvenliği açısından için finansal varlıkların yetersizliği belirlenmiştir.

Sosyal güvenlik, bugünden yarına yaşamın her safhasında karşılaşılabilecek sosyal riskleri yüklenmekte ve asgari düzeyde dahi olsa ayırım gözetmeksizin herkese yaşama garantisi vermektedir. Sosyal güvenlik alanında yükseltmek istenen refah seviyesi, öncelikli olarak sosyal risklerin tümünün kapsama alınması üzerinde odaklanmış ve istenen sonuca zaman içinde ulaşılmıştır. İnsan ihtiyaçların ve istemlerinin doyumsuzluğu, özellikle emeklilik dönemlerinde daha müreffeh bir yaşam talebinin karşılanmasını kaçınılmaz kılmıştır.

Kırgızistanda da sosyal güvenlik büyük öneme sahip olduğundan Emeklilik Fonunun rolü da büyüktür. Kırgızistan'da ve diğer gelişmekte olan ülkelerde emeklilik sisteminin geliştirilmesi ve iyileştirilmesi gerekmektedir.

Bu tezde Kırgızistan bağımsızlığını kazandıktan sonra ülkenin sosyal politikasının önemi açıklanarak yürüttüğü sosyal politikasının dezavantajları belirlenip onların çözüm yolları sunulmuştur.

Tezin birinci bölümünde halkın sosyal güvenliğinin teorik kısmı, finansal kaynaklar, gelişmekte olan ülkelerin tecrübesi ve onun ülkenin ekonomisi gelişmesindeki rolü açıklanmıştır.

İkinci bölümde sosyal güvenliğinin hukuki yapısına bakılmıştır. Bununla birlikte Sosyal Fon bütçesi ve devlet bütçesi içinde sosyal güvenliğine giden harcamaların payı üzerinde analiz edilmiştir.

Tezin üçüncü bölümünde ise Emeklilik Fonu birikim sisteminin sorunları, onların çözüm yolları sunulmuş ve sosyal güvenliğin yoksulluğu azaltma çabaları açıklanmıştır.

Аннотация

Автор: Миргуль Саитова
Университет: Кыргызско-Турецкий Университет «Манас»
Отделение: Финансы
Характер дипломной работы: Магистерская работа
Количество листов:130
Дата окончания: Июнь 2010г.
Научный руководитель: .К.э.н.,проф. Турусбек Асанов

После приобретения независимости Кыргызская Республика столкнулась со многими социальными и экономическими проблемами. В настоящее время проблемы социального обеспечения Кыргызской Республики являются одним из самых важнейших задач республики. Эта проблема также актуальна в Кыргызстане, как и в других развивающихся странах . Так как переход на рыночную экономику привел к структурным реформам. Но в проведении структурных реформ возник недостаток внутренних резервов государства. Наряду с этим, возникла нехватка денежных средств для социального обеспечения населения страны.

Как известно , одним из обязательств каждой страны является повышение стандартов жизни граждан. Важным элементом в повышении уровня жизни являются пенсионные фонды. Мы знаем , что пенсионная система в Кыргызстане , как и в других развивающихся странах развита довольно слабо. Пенсионную систему в этих странах надо развивать и совершенствовать. В развитых странах пенсионные фонды перешли на накопительную систему , кроме этого развита негосударственная пенсионная система. В Кыргызстане в будущем есть возможность увеличения пенсии с введением элементов новой накопительной системы. Таким образом , для инвестирования пенсионных активов необходимы накопительные средства.

В магистерской работе , дано определение важности социальной политики страны после приобретения независимости КР и на основе рассмотренной социальной политики, направленной на социальное обеспечение и защиту населения , выявлены недостатки системы и предложены пути их ликвидации.

В первой главе рассмотрены теоретические основы социального обеспечения населения , источники финансирования , опыт развивающихся стран и его роль в развитии экономики страны.

Во второй главе рассмотрена нормативно – правовая структура социального обеспечения. Проанализированы бюджет социального фонда и доля расходов государственного бюджета на социальное обеспечение.

В третьей главе магистерской работы рассмотрены проблемы и пути развития накопительной системы в пенсионном обеспечении , а также роль социального обеспечения в борьбе с бедностью.

Abstract

Author: Mirgul Saitova
University: Kyrgyz-Turkish “Manas” University
Department: Finance
Nature thesis work: Master’s thesis
Number of pages: 130
Date of graduation: June 2010y.
Academic Advisor: Turusbek Asanov

Nowadays problem of the Social Welfare of Kyrgyz Republic is very important task of the country. This task is essential in Kyrgyzstan as in other developing countries. Because , the period of transition to market economy is carrying out a structure reform. But to realize a structure reform , there has not been enough inner reserve of the country. Therefore , the development of Social Welfare needs assistance of non-governmental funds.

The duty of each country is to increase the standards of the life for citizens. That is why the role of Pension Fund is important. We know the pension system in Kyrgyzstan is weak as in the other developing countries. The pension system of these countries has to increase and to improve. In the developed countries Pension Funds are transmitted to accumulation system, besides developed the non- governmental pension system.

In our dissertation we study the problems, prospects and developing ways of pension system. The aim of the work is defend and insure the social layers of population, to find way to solve the problems of Social Welfare of Kyrgyz Republic within market economy.

Today the problem of pension is in bad situation. Therefore , the system of pension has to change and to pass new methods of reconstructions.